

Evidencijski broj / Article ID: [21249751](#)

Vrsta novine / Frequency: [Dnevna](#)

Zemlja porijekla / Country of origin: [Hrvatska](#)

Rubrika / Section:

TAJNA PRINCA OD BANOVINE ARHEOLOŠKA SENZACIJA: NAŠLI SMO GA U ZLATU I SVILI, ALI MU SE IME NE ZNA

► STR. 24-25

U Vinkovcima su izloženi nalazi o srednjovjekovnom vladaru iz Bojne koji je bio saveznik Franačkog Carstva

Zagonetni knez s Banovine

ROMINA PERITZ KÖRBLER

Pokopan je u najmračnije doba hrvatske povijesti, s gorskim kristalom, u svili i zlatu. "Ime mu ne znamo"

Bili smo svi posve iznenađeni, nismo takvo što mogli niti sanjati, kaže dr. sc. Marijana Krmpotić, arheologinja iz Hrvatskog restauratorskog zavoda, o otkriću groba kneza iz Bojne, do prije deset godina, točnije do 2015., kada je pronađen, posve nepoznatog vladara iz najranijeg razdoblja hrvatske povijesti.

"Na postojanje arheološkog nalazišta na Brekinjovoj Kosi kod Bojne, u zapadnom dijelu Banovine, u brdovitom i šumom obraslom području 30-ak km južno od Gline, ukazivali su rezultati terenskog pregleda provedenog 2010. Pretpostavljalo se da je riječ o prapovijesnom naselju, no kako je nalazište smješteno u zoni kamenoloma, prije širenja eksploatacijskog polja, sukladno zakonu, provedena su zaštitna arheološka istraživanja 2011. i 2015. godine. Ovim je istraživanjima, provodila ih je privatna tvrtka Contarini, potvrđeno postojanje prapovijesne gradine, a 2015. nađeni su i prvi ranosrednjovjekovni grobovi, među kojima i kneževski grob. Zaštitna arheološka istraživanja prerasla su u sustavna, financirana sredstvima Ministarstva kulture. Koordinatorica projekta je dr. sc. Ivana Miletić Čakširan, pročelnica Konzervatorskog odjela u Sisku Uprave, a u projekt je uključeno više institucija: Hrvatski restauratorski zavod, Arheološki muzej u Zagrebu, Gradski muzej Sisak te Institut za antropologiju."

Postoji i ženski grob

Do sada je, tumači Marijana Krmpotić, istražena površina od oko 20 500 m², na kojoj su pronađeni ostaci naselja iz bakrenog, kasnog brončanog i starijeg željeznog doba, kao i naselja i groblja iz ranog srednjeg vijeka, a među tisućama evidentiranih nalaza važan je pronalazak groba kneza iz 9. stoljeća.

"Knez je bio sahranjen u svilenoj odjeći, a neki dijelovi odjeće bili su protkani zlatnim nitima", otkriva arheologinja i jedna od autorica izložbe "Knez iz Bojne - novo poglavlje hrvatske povijesti" koja gostuje u Gradskom mu-

zeju Vinkovci nakon Zagreba, Siska, Vida kod Metkovića, Nove Gradiške i Splita.

U visini vrata pokojnika nađen je zlatni privjesak s umetkom od gorskog kristala, a na trbuhu zlatni novac bizantskog cara Konstantina V. Kopronima te njegova sina i suvladara Lava IV. Knez je uz obuću imao pričvršćene luksuzne pozlaćene srebrne ostruge s dijelovima garniture (petlje, jezičci i kopčice) koji su se nalazili na kožnom remenju kojim su ostruge bile pričvršćene uz nogu. Ova garnitura proizvod je radionice s područja Franačkog Carstva. Ovako luksuznu opremu mogla je imati samo bogata i moćna osoba, visokog društvenog statusa. Visok status potvrđuju i antropološke analize kojima je utvrđeno da je njegova prehrana bila bogatija životinjskim proteinima, što znači da si je mogao priuštiti bolju ishranu od ostalih stanovnika.

Tko je, međutim, bio zagonetni knez iz Bojne, kada i gdje je vladao, pitanja su na koja stručnjaci još uvijek nemaju odgovora.

Političko središte

"Vrijeme sahrane kneza pokušalo se odrediti radiokarbonskom analizom uzoraka iz groba, što je danas u arheologiji uobičajena metoda datiranja nalaza koji sadrže ugljikove spojeve. Ovom analizom vrijeme sahrane pokojnika određeno je u širok raspon od druge polovine 8. do kasnog 9. st. Međutim, stilski analiza ostružne garniture pronađene u grobu omogućila je sužavanje ovog raspona na razdoblje od oko 830. godine do sredine 9. stoljeća. Premda za sada ne možemo poimence odrediti o kojem se knezu radi niti je njegovo ime nužno sačuvano u povijesnim izvorima, povijesne okolnosti i preostali arheološki nalazi s lokaliteta pru-

Zlatni novac bizantskog cara Konstantina V.; srebrne ogrlice

Na trbuhu je imao zlatni novac bizantskog cara Konstantina V. Kopronima te njegova sina i suvladara Lava IV.

jutarnji2

Marijana Krmpotić s kolegama na terenu (sasvim lijevo); kostur u jednom od grobova; privjesak od gorskog kristala iz kneževskog groba; zlatna ostružna garnitura iz kneževskog groba

žaju nam neke naznake. Naime, uz opremu kneza, pronađeni su i drugi franački proizvodi, poput mača, pojasnih jezičaca i ostruga iz drugih grobova, koji svjedoče o vezama s Franačkim Carstvom od kasnog 8. i ranog 9. st.. Ovo je bilo vrijeme sukoba Franačkog Carstva s Avarskim Kaganatom koji su završili slomom avarske vlasti u Panoniji. Poznato je da se Franačko Carstvo u pograničnim područjima oslanjalo na zavisne mjesne knezove te moguće da je jedan od njih bio i knez iz Bojne", objasnila je M. Krmpotić.

Nalazi iz Bojne, kaže arheologinja, pružaju podatke o razdoblju o kojem u kontinentalnom dijelu Hrvatske imamo malo informacija, pri čemu je važno otkriće groba kneza, opremljenog na sličan način kao i pokojnik sahranjen u jednom od najvažnijih centara ranohrvatske kneževine Biskupiji kod Knina.

"Očito je podjednako važno političko središte postojalo i u Bojni. Ovim pronalaskom otvara se novo poglavlje u poznavanju hrvat-

ske ranosrednjovjekovne povijesti. Raspoložemo dokazom postojanja moćnog političkog središta na prostoru Banovine, koje postoji vjerojatno još od kasnog 7. ili ranog 8. stoljeća, a čiji su moć i bogatstvo porasli u okolnostima širenja franačkih interesa prema području oslabljenog Avarskog Kaganata."

Sama izložba "Knez iz Bojne" nastala je 2019. Na njoj su nalazi iz četiri ranosrednjovjekovna groba datirana u okvire kasnog 8. i prve polovine 9. st.. Izložba donosi i nalaze iz groba 21, u kojem je sahranjen još jedan muškarac iz visokog društva, na čijem su se pojasu nalazili srebrni lijevani pojasni jezičci i kopčica, a na nogama dijelovi srebrne garniture, namijenjene sapinjanju hlače oko nogu. Treći muški grob predstavljen je nalazom srebrne ostruge s pripadajućom garniturom. Izloženi su i nalazi iz ženskog groba, ogrlica sastavljena od 31 zrna od srebrnog lima, ukrašenog filigranskim žicom, te narukvica od plavih staklenih zrna. Postoji i mač pronađen na nalazištu, proizvod franačkih radionica.

Imao je saveznika u Kninu

O otkriću piše i prof. Neven Budak: "Arheološko nalazište Bojna - Brekinjova Kosa od izuzetne je važnosti za poznavanje razdoblja 7. do 9. st., u krajevima o kojima smo dosad znali vrlo malo. Nalazi franačkog mača i luksuznoga groba, u kojem je pokojnik bio sahranjen s istom opremom kao i njegov suvremenik u Biskupiji kod Knina, govore o njihovoj povezanosti. Gotovo identični predmeti (pozlaćene ostruge, privjesak od gorskoga kristala, zlatnik Konstantina V., odjeća protkana zlatnim nitima) govore o pripadnosti obojice istom elitnom sloju koji se uzdigao krajem 8. i početkom 9. st. da bi na dijelu nekadašnje antičke Dalmacije stvorio hrvatsku kneževinu. Zahvaljujući nalazima na Brekinjovoj Kosi, danas možemo tvrditi da se vlast hrvatskoga kneza pružala do okolice Siska. Čitav kompleks nalazišta pruža rijetku sliku o izgledu i životu lokalne zajednice. Daljnja istraživanja omogućit će još bolji uvid u karakter naselja i njegovu sudbinu u turbulentnim vremenima tzv. mračnih stoljeća o kojima znamo premalo."

S obzirom na rezultate istraživanja Bojne, slični nalazi, dodaje M. Krmpotić, mogu se očekivati i na drugim položajima u kontinentalnom dijelu Hrvatske. □

MARIJANA KRMPOTIĆ

(arheologinja iz Hrvatskog restauratorskog zavoda)

Vrijeme knezova pokopano pokušalo se odrediti radiokarbonskom analizom uzoraka iz groba, što je danas u arheologiji uobičajena metoda datiranja nalaza koji sadrže ugljikove spojeve

PROF. NEVEN BUDAK

Nalazi franačkog mača i luksuznoga groba u kojem je pokojnik bio pokopan s istom opremom kao i njegov suvremenik u Biskupiji kod Knina govore o njihovoj povezanosti. Zahvaljujući nalazima na Brekinjovoj Kosi, danas možemo s većom sigurnošću tvrditi da se vlast hrvatskog kneza pružala do okolice Siska

Kola je procedura?

Bioarheološka, arheobotanička i arheozoološka analiza nalaza

Što se događa s nalazima nakon njihova pronalaska? Postupci koji se provode nakon otkrića nekog predmeta mogu se ilustrirati na primjeru tekstila i zlatnih niti iz groba kneza. Nakon što su nalazi dokumentirani in situ u grobu, označeni su i prikupljeni u beskiselinski papir da bi se spriječilo njihovo daljnje propadanje te predani u konzervatorsko-restauratorsku radionicu. U radionici su brojni ulomci odvojeni od zemlje i očišćeni te pojedinačno opisani i izmjereni. Na uzorcima tekstila i metalnih niti provedene su analize. Analiza tekstila pokazala je da se radi o svili smeđe boje te je određen i način tkanja, dok je laboratorijska analiza metalnih

niti pokazala njihovu izradu od legure zlata, srebra i bakra. Nakon provedenih konzervatorsko-restauratorskih zahvata i analiza, od posebnih su materijala izrađene ploče za njihovu trajnu pohranu i izlaganje. Na kosturnim ostacima pokojnika nađenima u grobovima provedena je bioarheološka analiza na Institutu za antropologiju u Zagrebu, da bi se utvrdili spol, starost u trenutku smrti i eventualne patološke promjene. Također je uobičajeno provođenje arheobotaničke analize za ostatke biljnog porijekla te arheozoološke za životinjske kosti nađene u istraživanjima. Radiokarbonska analiza provodi se s ciljem određivanja starosti nalaza." □